

VASTE COMMISSIE VOOR TAALTOEZICHT, naam voor twee commissies, de eerste opgericht bij wet van 28 juni 1932, de tweede bij wet van 2 augustus 1963, met als taak te waken over de toepassing van de taalwetgeving.

1. **DE COMMISSIE VAN 1963.** De Vaste Commissie voor Taaltoezicht, opgericht bij de wet van 2 augustus 1963, is samengesteld uit een voorzitter, voor het leven aangewezen door de Kamer van Volksvertegenwoordigers, en elf leden, voor de duur van vier jaar benoemd door de koning uit de kandidaten, voorgedragen door de Nederlandse, Franse en Duitse cultuurraden. Het lidmaatschap van de Commissie is onverenigbaar met het uitoefenen van om het even welk politiek mandaat. De voorgestelde kandidaten mogen in de loop van hun mandaat de pensioengerechtigde leeftijd niet overschrijden.

a) Bevoegdheid. De Vaste Commissie voor Taaltoezicht heeft als algemene bevoegdheid te waken over de toepassing van de wet. Zij is namelijk bevoegd alle klachten betreffende overtredingen inzake taalwetgeving te onderzoeken. Iedereen kan bij de voorzitter van de Commissie, bij aangezekend schrijven, een klacht indienen. De ministers zijn verplicht vooraf de Commissie te raadplegen over alle zaken van algemene aard die de toepassing van de wet betreffen. De Vaste Commissie voor Taaltoezicht heeft een algemene controleopdracht ten opzichte van allen die gehouden zijn de wet toe te passen. Zij heeft het algemeen toezicht op alle taalexamens die krachtens de wet georganiseerd moeten worden. Zij kan de bevoegde rechtscolleges verzoeken alle handelingen en verordeningen die strijdig zijn met de wet, nietig te verklaren. Zij geeft op eigen initiatief adviezen en suggesties aan de regering betreffende de vaststellingen die zij doet bij de uitoefening van haar taak.

De minister van Buitenlandse Zaken brengt ieder jaar bij de voorzitter van de Commissie verslag uit over de toepassing van de wet in zijn departement. De Vaste Commissie voor Taaltoezicht

brengt van haar kant ieder jaar bij de regering omstandig verslag uit van haar activiteiten. De regering stuurt dit verslag door aan de parlementsleden.

b) Statuut. De eerste ambtsperiode van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht werd geregeld door het Koninklijk Besluit van 2 maart 1964, gewijzigd door het Koninklijk Besluit van 18 maart 1964, houdende regeling van de rechtspositie van de voorzitter, van de leden van de Commissie en de werking van de Commissie.

De opvatting die bij de toenmalige regering ten opzichte van de correcte uitvoering van de wet voorzat, was de werking van de Commissie zo efficiënt en ruim mogelijk te organiseren. Daarom was voorzien dat de beraadslagingen van de Commissie geldig zouden zijn wanneer ze tenminste uit de helft van haar leden zou zijn samengesteld, met dien verstande nochtans dat iedere afdeling tenminste door één van haar leden vertegenwoordigd zou zijn. Er was een ondervoorzitter aangewezen die de voorzitter zou vervangen in geval van afwezigheid. De voorzitter leidde de debatten zowel in de Commissie als in de afdelingen, maar was in geen van beide stemgerechtigd. Het Koninklijk Besluit van 4 augustus 1969 heeft dit statuut gewijzigd. Nu worden er twee ondervoorzitters benoemd, die ieder hun afdeling voorzitten. Willen de beraadslagingen geldigheid hebben, dan moeten tenminste drie leden van iedere afdeling aanwezig zijn. Daarbij wordt ieder advies verkregen door de meerderheid van de aanwezige leden. Er is geen advies, wanneer de meerderheid alleen verkregen wordt door de stemmen van eenzelfde afdeling. Wanneer uit de stemming blijkt dat tenminste twee leden een andere mening hebben, dan moet deze mening opgenomen worden in het advies. Ieder advies moet vermelden hoe er gestemd is. Indien het advies alleen tot stand komt door de stemmen van een zelfde afdeling of als er geen meerderheid wordt bereikt, zendt de voorzitter aan de betrokken minister of aan de minister van Binnenlandse Zaken een nota met de uiteenzetting van de ingenomen standpunten. Klachten moeten bij aangetekend schrijven bij de voorzitter van de Commissie worden ingediend. De aanvragen voor advies mogen alleen in de vorm van een door een minister ondertekend verzoekschrift ingediend worden.

Het is duidelijk dat deze ingewikkelde procedureregels de taak van de Commissie, die uiterst complex en delicaat is, onvermijdelijk bemoeilijken. Daarbij komt dat er door deze regeling een tendens gewekt wordt om de tegenstellingen tussen de groepen te institutionaliseren.

c) Werking. De Vaste Commissie voor Taaltoezicht heeft tot eind 1974 circa 1500 dossiers afgehandeld. Daarin staan ongeveer 40 % klachten en 60 % adviezen. Over het algemeen genomen worden de adviezen van de Commissie door de betreffende overheidsinstanties opgevolgd.

Ten slotte vermelden we dat een particuliere firma, sinds 1968, een Taalcodex uitgeeft waarin de volgende rubrieken zijn opgenomen : 1) de wetgeving en reglementering, 2) de adviezen van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht, 3) de arresten van de Raad van State, 4) de uitspraken van gerechtshoven en rechtbanken, 5) de jurisprudentie van de overheidsdiensten. Het gaat hier om een

naslagwerk dat geregeld wordt bijgewerkt.

d) *Leden*. Tot voorzitter van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht werd op 12 maart 1964 Raf Renard benoemd. De Nederlandstalige leden waren van maart 1964 tot augustus '69: H. Deleeck, F. de Kempeneer, Edg. van Cauwelaert, M. Galle en A. Kinsbergen (deze laatste tot zijn benoeming tot gouverneur van de provincie Antwerpen op 19 december 1966); van augustus 1969 tot augustus '73 dezelfde met A. Kempinaire in plaats van A. Kinsbergen (F. de Kempeneer sinds juni 1972 vervangen door P. Declerck, A. Kempinaire sinds juni 1972 door M. Hendrickx); sinds augustus 1973 F. Bové, E. van Leuven, M. Galle, A. Vanhee en P. van Brabant.

2. DE COMMISSIE VAN 1933. Bij de wet van 28 juni 1932 werd eveneens voorzien in de oprichting van een Vaste Commissie voor Taaltoezicht. Deze werd bij Koninklijk Besluit van 15 mei 1933 voor een periode van vier jaar aangesteld als volgt: voorzitter: J. de Wael (in januari 1934 vervangen door J. Vossen); Nederlandstalige leden: A. Bouweraerts, K. Brants (in mei 1934 opgevolgd door L. Scharpé, in juni 1935 door J. Clottens) en R. Victor (in april 1935 vervangen door J. Mennekens). Bij het ingaan van het nieuwe mandaat in januari 1938 bestond de Commissie aan Vlaamse kant uit J. Vossen, voorzitter, A. Bouweraerts, J. Clottens en J. Mennekens.

De Commissie hervatte haar werkzaamheden in april 1947 onder voorzitterschap van F. Toussaint van Boelaere, die dezelfde maand overleed en opgevolgd werd door J. Vossen; de Vlaamse leden waren A. Bouweraerts, J. Clottens (in juni 1959 opgevolgd door H. Aelvoet) en H. Fayat (in januari 1949 vervangen door W. van Eeghem). In juli 1961 werd de procedure ter vervanging van al de leden opnieuw ingezet. Het bleef echter bij voorstellen van de Academiën. Een nieuwe Commissie werd niet meer samengesteld.

De Commissie van 1933 beschikte ten dele over andere bevoegdheden dan de Commissie die in 1963 werd opgericht. De voornaamste verschillpunten zijn de volgende: a) de voorzitter was volgens de wet van 1932 de minister van Binnenlandse Zaken of zijn afgevaardigde. Volgens de wet van 1963 is de voorzitter een onafhankelijke persoon, aangewezen door de Kamer, om de uitvoerende macht te controleren. Hij heeft in de Vaste Commissie voor Taaltoezicht enkel een beraadslagende stem.

b) De Commissie van 1933 moest alleen de ingediende klachten onderzoeken. Zij had geen algemene controle en initiatiefrecht zoals de huidige Commissie.

c) De Commissie van 1933 moest ook wel door de ministers geraadpleegd worden over zaken van algemene aard in verband met de toepassing van de wet, maar deze algemene opdracht was wettelijk niet voldoende concreet vastgesteld, zoals dit nu wel het geval is bij de wet van 1963, waardoor het voor de uitvoerende macht praktisch onmogelijk wordt iets te ondernemen betreffende de uitvoering of de toepassing van de wet zonder vooraf de Vaste Commissie voor Taaltoezicht te hebben geraadpleegd.

d) De Commissie van 1933 had niet de mogelijkheid, zoals de huidige Commissie, op basis van eigen beslissingen op te treden bij de bevoegde

rechtsinstanties om de nietigheid van alle wets-overtredingen te doen vaststellen.

e) De Commissie van 1933 beschikte niet, zoals de huidige Vaste Commissie voor Taaltoezicht, over eigen personeel en eigen lokalen waardoor het mogelijk wordt haar eigen activiteiten zonder rechtstreekse tussenkomst van de uitvoerende macht te regelen.

f) Zoals de Commissie in 1933 geeft ook de huidige Vaste Commissie voor Taaltoezicht enkel adviezen die de interpretatie zijn van de taalwetgeving. De mogelijkheid blijft bijgevolg bestaan dat de uitvoerende macht zich niet schikt naar adviezen, of dat de belanghebbende particulieren een beroep kunnen doen op de Raad van State of op de gewone rechtsinstanties.

LITERATUUR: *Taalcodex uitgegeven onder de hoge bescherming van de voorzitter en de Vaste Commissie voor Taaltoezicht* (1968-).

RAF RENARD

3. TIJDENS DE TWEEDE WERELDOORLOG.

Ook tijdens de Tweede Wereldoorlog bestond er een Commissie voor Taaltoezicht, opgericht bij besluit van de Secretarissen-Generaal van 28 augustus 1940 (Belgisch Staatsblad, 30 augustus 1940). Deze Commissie kwam tot stand na overleg tussen de Secretarissen-Generaal, de Militär-Verwaltung en Flor Grammens (z. ook aldaar), die er bij de stichting lid, in januari 1941 volmacht-drager en op 5 december 1941 voorzitter van werd. De bevoegdheid van deze commissie, waarvan de eerste voorzitter prof. H.J. de Vleeschauwer was, strekte zich uit over onderwijs-, bestuurs-, leger- en rechtszaken; zij was vooral op de eerste twee terreinen actief, met name te Brussel (waar het aantal leerlingen in het Nederlandstalig lager onderwijs tussen 1939 en '43 steeg van 11.206 of 19 % tot 27.409 of 43 %), op de taalgrens (o.m. te Edingen en Moeskroen, waar in 1939 geen Nederlandstalig onderwijs bestond), in de Vlaamse steden met zogenaamde transmutatieklassen (waarvan de meeste werden afgeschaft) en in de centrale rijksadministratie (waar het aantal Vlamingen bij de hogere ambtenaren tussen 1940 en '43 steeg van 35,5 % tot 48 %).

Bij de bevrijding werd de Commissie afgeschaft en haar werk grotendeels ongedaan gemaakt.

REDACTIE